

משרד החינוך
מינהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה ואזרחות בחמ"ד

בס"ד

סוציאליזם (פירוש מילולי - שיטה חברתית)

מושג הכולל בתוכו מגוון השקפות עולם שביקשו לתת מענה למצוקתם של בני מעמד הפועלים במאה ה-19. מצוקה זו נוצרה עקב תהליכי המיכון, התיעוש והעיור בעולם, שתחילתם במהפכה התעשייתית באנגליה בסוף המאה ה-18. המהפכה התעשייתית הובילה למעבר מכלכלה המבוססת על חקלאות ומלאכת כפיים לכלכלה המבוססת על תיעוש ועבודת מכונות. בהדרגה נוצרו שני מעמדות בחברה: ה**בורגנות** (בעלי ההון והמפעלים) וה**פרולטריון** (מעמד הפועלים) שהיווה את רוב האוכלוסייה, אך היה בעל מעמד נחות כלכלית. הפועלים חשו כי הם מנוצלים על ידי הבורגנות ושאפו לתיקון מצבם על ידי יצירת חברה צודקת.

לפתרון המצוקה הוצעו שתי דרכים מרכזיות:

סוציאליזם מהפכני (מרקסיזם/קומוניזם) - שינוי המציאות באמצעות מהפכה. לטענתם של מרקס ואנגלס, כל תולדות האנושות מבוססים על **מלחמת מעמדות** בין המדכאים השולטים על אמצעי הייצור, לבין המדוכאים. במאה ה-19, המדוכאים הם הפועלים והמדכאים הם בעלי המפעלים. הם טענו עוד כי לפועלים תפקיד היסטורי חשוב - לבצע מהפכה של הפרולטריון כנגד המדכאים - המעמד הבורגני. שינוי יחסי הכוחות בחברה בעקבות המהפכה, יביא לכך שמעמד הפועלים המייצג את רוב החברה ישלוט באמצעי הייצור (מפעלי התעשייה) ויחלק את כל המשאבים (ההון) בצורה שוויונית. בחברה מהפכנית זו "כל אדם יעבוד כפי יכולתו ויקבל תמורה על פי צרכיו". על מנת לממש את הרעיון הוקם האינטרנציונל (1864), איגוד פועלים בינלאומי שמטרתו איחוד הפועלים בעולם כולו להשגת המטרה המשותפת.

סוציאליזם דמוקרטי (חוקתי) - גישה הטוענת כי יש להביא לשינויים סוציאליים באמצעות חקיקה ולא באמצעות מהפכה. בניגוד למרקסיזם, הסוציאל דמוקרטיה לא מבקשת לשנות את הסדר החברתי מן היסוד, אלא תומכת בהתערבות של המדינה בצורות שונות כדי למתן את הבעיות החברתיות. אחד האמצעים שמציעה הסוציאל דמוקרטיה להשגת שוויון הוא תשלום מיסים למדינה. בכספים אלה משתמשת המדינה כדי לסייע לחסרי ההון לשיפור מצבם בתחומים שונים. במהלך המאה ה-19 קמו איגודים מקצועיים במסגרתם החלו הפועלים להיאבק על זכויותיהם, כגון: העלאת שכר, תשלום עבור שעות נוספות ועוד. בהדרגה קמו מפלגות סוציאליסטיות בכל המדינות המתועשות. בהשפעת מפלגות אלו, החלו המדינות בחקיקה סוציאלית, לדוגמה: ביטוח בריאות ותאונות עבודה, דמי אבטלה, פנסיה, איסור עבודת ילדים, פיקוח על מחירי מוצרים והלאמת שירותים חיוניים.

העשרה לבחירת המורה – סרטון מתוך תכנית באר:

[סוציאליזם - יש ללחוץ על הקישור](#)